

Informator
o egzaminie eksternistycznym
z zakresu szkoły podstawowej
przeprowadzanym od sesji jesiennej 2019 r.

Wiedza o społeczeństwie

opracowany przez Centralną Komisję Egzaminacyjną
we współpracy z okręgowymi komisjami egzaminacyjnymi
w Gdańsku, Jaworznie, Krakowie, Łodzi,
Łomży, Poznaniu, Warszawie i Wrocławiu

Warszawa 2017

WYMAGANIA EGZAMINACYJNE Z WIEDZY O SPOŁECZEŃSTWIE

WYMAGANIA OGÓLNE

I. Wiedza i rozumienie.

Zdający: wyjaśnia podstawowe prawidłowości życia społecznego, w tym funkcjonowania grup społecznych oraz społeczności lokalnej i regionalnej, a także wspólnoty etnicznej i państwowej; uzasadnia znaczenie procedur demokratycznych i stosuje je w życiu szkoły oraz grup, w których uczestniczy; wyjaśnia znaczenie aktywności obywatelskiej; przedstawia zasady ustroju Rzeczypospolitej Polskiej i podstawowe organy władz publicznych; ma podstawową wiedzę na temat praw człowieka, środków masowego przekazu oraz wybranych spraw międzynarodowych; wykorzystuje swą wiedzę do interpretacji wydarzeń życia społecznego, w tym publicznego.

II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

Zdający: znajduje informacje na temat życia społecznego, w tym publicznego; wykorzystuje informacje do tworzenia własnej wypowiedzi na temat wydarzeń z życia społecznego, w tym publicznego.

III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.

Zdający: rozpoznaje własne potrzeby i potrzeby innych; planuje dalszą edukację, uwzględniając swe umiejętności i zainteresowania; wyjaśnia związek między godnością a prawami, które mu przysługują; przedstawia własne prawa i obowiązki; powiększa treść własnej tożsamości lokalnej, regionalnej, etnicznej i obywatelskiej; rozpoznaje przypadki łamania praw w swoim otoczeniu; argumentuje zasadność postaw obywatelskich – m.in. odpowiedzialności, troski o dobro wspólne i tolerancji; rozpoznaje problemy najbliższego otoczenia i szuka ich rozwiązań.

IV. Komunikowanie i współdziałanie.

Zdający: komunikuje się w sprawach życia społecznego, w tym publicznego, oraz dyskutuje i przedstawia własne argumenty w wybranych sprawach tego typu; rozpoznaje przypadki wymagające postaw asertywnych; współpracuje z innymi – dzieli się zadaniami i wywiązuje się z nich; wykazuje konieczność współdziałania w życiu społecznym i wyjaśnia istotę samorządności; korzysta z prostych procedur oraz z możliwości, jakie stwarzają obywatelom instytucje życia publicznego – wskazuje, gdzie załatwić proste sprawy urzędowe.

WYMAGANIA SZCZEGÓŁOWE

1. Społeczna natura człowieka. Zdający:

- 1) uzasadnia, że człowiek jest istotą społeczną; wyjaśnia znaczenie potrzeb społecznych człowieka (kontaktu, przynależności, uznania);
- 2) przedstawia zasady komunikowania się; wyjaśnia zasady skutecznej autoprezentacji – kształtowania swojego wizerunku;
- 3) wymienia cechy grup społecznych; charakteryzuje grupę koleżeńską i grupę nastawioną na realizację określonego zadania; uzasadnia, że efektywna współpraca przynosi różne korzyści; przedstawia różne formy współpracy w grupie;
- 4) rozpoznaje sytuacje wymagające podjęcia decyzji indywidualnej i grupowej; wyjaśnia i stosuje podstawowe sposoby podejmowania wspólnych decyzji;

- 5) podaje przykłady trudnych społecznie sytuacji, w których należy zachować się asertywnie; uzasadnia, że można zachować dystans wobec nieaprobowanych przez siebie zachowań innych ludzi lub przeciwstawić się im; przedstawia różne formy zachowań asertywnych;
- 6) uzasadnia, że konflikt w grupie może wynikać z różnych przyczyn (sprzeczne interesy, inne cele); przedstawia sposoby rozwiązywania konfliktów oraz analizuje ich zalety i wady.

2. Rodzina. Zdający:

- 1) charakteryzuje rodzinę jako grupę społeczną; przedstawia rolę rodziców i osób starszych w rodzinie; analizuje wartości ważne dla jego rodziny;
- 2) analizuje wpływ, jaki rodzina wywiera na dzieci; przedstawia prawa i obowiązki dzieci w rodzinie;
- 3) wyjaśnia, jak funkcjonuje gospodarstwo domowe; wymienia główne źródła jego dochodów (z działalności zarobkowej: pracy, działalności gospodarczej, umów cywilnoprawnych oraz ze świadczeń społecznych – w powiązaniu z rodzajami ubezpieczeń społecznych);
- 4) wymienia kategorie wydatków gospodarstwa domowego; planuje jego budżet.

3. Szkoła i edukacja. Zdający:

- 1) przedstawia funkcje szkoły w systemie edukacji oraz strukturę polskiego systemu edukacyjnego;
- 2) charakteryzuje klasę szkolną, pozalekcyjne koło zainteresowań, życie szkolnej społeczności; przedstawia działania samorządu uczniowskiego; wyjaśnia, jak przeprowadzane są wybory organów samorządu szkolnego;
- 3) wymienia prawa i obowiązki ucznia; rozpoznaje przypadki naruszania praw uczniów oraz pracowników szkoły; przedstawia sposoby dochodzenia praw, które zostały naruszone;
- 4) charakteryzuje oczekiwane kompetencje wybranych kategorii społeczno-zawodowych i ich miejsce na rynku pracy;
- 5) planuje dalszą edukację, uwzględniając własne zainteresowania, zdolności i umiejętności oraz rady innych osób i sytuację na rynku pracy.

4. Prawa człowieka. Zdający:

- 1) uzasadnia, że godność człowieka jest podstawą różnych systemów moralnych; wyjaśnia, że jest ona źródłem powszechnych, przyrodzonych, nienaruszalnych i niezbywalnych wolności i praw człowieka; analizuje sformułowania preambuły *Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka*;
- 2) wykazuje różnice między prawami a wolnościami człowieka; wymienia prawa i wolności osobiste zawarte w *Konstytucji RP*;
- 3) wymienia prawa dzieci i analizuje przepisy *Konwencji o prawach dziecka*;
- 4) podaje przykłady działań Rzecznika Praw Dziecka; przedstawia cele działalności Funduszu Narodów Zjednoczonych na rzecz Dzieci;
- 5) wymienia prawa i wolności polityczne zawarte w *Konstytucji RP*; wykazuje, że dzięki nim człowiek może mieć wpływ na życie publiczne;
- 6) wykazuje, że prawa człowieka muszą być chronione; wyjaśnia rolę Rzecznika Praw Obywatelskich i podaje przykłady jego działań;
- 7) przedstawia przykłady działań organizacji pozarządowych na rzecz ochrony praw człowieka; uzasadnia potrzebę przeciwstawiania się zjawiskom braku tolerancji wobec różnych mniejszości.

5. Nieletni wobec prawa. Zdający:

- 1) rozpoznaje zachowania związane z przemocą fizyczną i psychiczną, w tym werbalną, wobec siebie i innych; wymienia osoby i instytucje, które należy powiadomić w takich sytuacjach;
- 2) przedstawia korzyści i zagrożenia wynikające z korzystania z zasobów internetu; rozpoznaje przemoc w cyberprzestrzeni i wyjaśnia, jak należy na nią reagować;
- 3) wyjaśnia, na jakich zasadach nieletni odpowiadają za popełnienie wykroczeń i przestępstw;
- 4) przedstawia uprawnienia policjantów i funkcjonariuszy innych służb porządkowych oraz swoje prawa w kontakcie z tymi służbami.

6. Społeczność lokalna. Zdający:

- 1) wymienia zadania samorządu gminnego; przedstawia główne źródła przychodów i kierunki wydatków w budżecie gminy;
- 2) przedstawia, jak zorganizowany jest urząd gminy (miasta/dzielnicy); podaje, w jakim wydziale można załatwić wybrane sprawy; przedstawia możliwości załatwienia spraw poprzez e-urząd; posługuje się formularzami urzędowymi – wypełnia wniosek o wydanie tymczasowego dowodu osobistego;
- 3) wymienia organy stanowiące i wykonawcze w gminie (mieście/dzielnicy); przedstawia, jak są one wybierane i jak mogą zostać odwołane; podaje uprawnienia tych organów;
- 4) podaje, kto pełni funkcje wójta/burmistrza/prezydenta miasta i przewodniczącego rady gminy/miasta; znajduje w mediach lokalnych informacje na temat publicznych działań osób pełniących funkcje w organach samorządu terytorialnego;
- 5) znajduje i przedstawia informacje na temat swojej gminy, wydarzeń i postaci z jej dziejów;
- 6) rozpoznaje problemy społeczne swojej społeczności lokalnej (np. wynikające z sytuacji demograficznej, gospodarczej, infrastrukturalnej); formułuje sądy dotyczące tych problemów.

7. Społeczność regionalna. Zdający:

- 1) znajduje i przedstawia podstawowe informacje o swoim regionie, wydarzenia i postaci z jego dziejów; lokalizuje własne województwo i powiaty wchodzące w jego skład oraz pozostałe województwa;
- 2) wymienia zadania samorządu powiatowego i wojewódzkiego;
- 3) podaje, w jakim wydziale starostwa powiatowego można załatwić wybrane sprawy; posługuje się formularzami urzędowymi – wypełnia wniosek o paszport (delegatura urzędu wojewódzkiego);
- 4) wymienia organy stanowiące i wykonawcze samorządu powiatowego i wojewódzkiego; przedstawia, jak są one wybierane i jak mogą zostać odwołane; podaje zadania tych organów;
- 5) przedstawia tradycje i zwyczaje swojej społeczności regionalnej.

8. Wspólnoty narodowe/etniczne i ojczyzna. Zdający:

- 1) wyjaśnia, co oznacza być Polakiem lub członkiem innej wspólnoty narodowej/etnicznej oraz co łączy człowieka z ojczyzną – Polską; przedstawia te więzi na własnym przykładzie;
- 2) wyjaśnia, czym obywatelstwo różni się od narodowości; przedstawia warunki nabycia obywatelstwa polskiego z mocy prawa i wymienia inne formy uznania za obywatela

polskiego oraz nadania obywatelstwa polskiego; wymienia konstytucyjne obowiązki obywatela;

- 3) analizuje symbole Rzeczypospolitej Polskiej; wyjaśnia, czym powinna przejawiać się postawa patriotyczna młodego i dorosłego człowieka;
- 4) wymienia mieszkające w Polsce mniejszości narodowe i etniczne, grupę posługującą się językiem regionalnym oraz grupy migrantów (w tym uchodźców) i lokalizuje miejsca ich zwartego zamieszkiwania; przedstawia – za *Konstytucją RP* – prawa przysługujące etnicznym grupom mniejszościowym;
- 5) uzasadnia, że można pogodzić różne tożsamości społeczno-kulturowe (regionalną, narodową/etniczną, państwową/obywatelską, europejską); rozpoznaje przejawy ksenofobii, w tym rasizmu, szowinizmu i antysemityzmu, oraz uzasadnia potrzebę przeciwstawiania się tym zjawiskom.

9. Udział obywateli w życiu publicznym – społeczeństwo obywatelskie. Zdający:

- 1) podaje cnoty obywatelskie (odpowiedzialność, troska o dobro wspólne, aktywność, przedsiębiorczość, solidarność, roztropność, tolerancja, odwaga cywilna); wykazuje, odwołując się do działań wybitnych Polaków, znaczenie ich urzeczywistnienia dla pożytku publicznego;
- 2) przedstawia cele i formy działań organizacji pozarządowych aktywnych w społeczności lokalnej i regionie; wykazuje, że działalność tego typu prowadzi do realizacji różnorodnych potrzeb;
- 3) przedstawia cele i przykłady działania organizacji społecznych skupiających młodych ludzi w Polsce; wyjaśnia ideę wolontariatu i przedstawia formy działalności wolontariuszy;
- 4) przedstawia formy wpływania obywateli na decyzje władz samorządowych, przykłady realizacji lokalnych inicjatyw mieszkańców finansowanych z budżetów obywatelskich oraz przedsięwzięć podejmowanych przez młodzieżowe rady gminy/miasta;
- 5) uzasadnia potrzebę przestrzegania zasad etycznych w życiu publicznym; rozpoznaje przejawy ich łamania i podaje skutki takich działań.

10. Środki masowego przekazu. Zdający:

- 1) przedstawia funkcje i rodzaje środków masowego przekazu; wyjaśnia znaczenie środków masowego przekazu dla wolności słowa;
- 2) znajduje w mediach wiadomości na wskazany temat; odróżnia informacje o faktach od komentarzy i opinii; wyjaśnia, na czym powinna polegać rzetelność dziennikarzy;
- 3) przedstawia funkcje reklamy i krytycznie analizuje wybrany przekaz reklamowy;
- 4) wskazuje cele kampanii społecznych; analizuje materiały z wybranej kampanii tego rodzaju;
- 5) wykazuje znaczenie opinii publicznej; znajduje w internecie komunikaty z badań opinii publicznej oraz odczytuje i interpretuje proste wyniki takich badań.

11. Demokracja w Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający:

- 1) wymienia podstawowe cechy i funkcje państwa; wyjaśnia, czym zajmuje się władza państwowa;
- 2) wyjaśnia zasadę suwerenności narodu; przedstawia sprawy, które mogą być poddane pod referendum; wymienia referenda ogólnokrajowe, których wyniki były wiążące, oraz referenda lokalne we własnej społeczności, które były ważne;

- 3) wyjaśnia zasadę przedstawicielstwa (demokracji pośredniej); przedstawia zasady wyborów do Sejmu RP i Senatu RP oraz zasady działania i najważniejsze kompetencje izb parlamentu;
- 4) wyjaśnia zasadę pluralizmu politycznego; wymienia partie polityczne, których przedstawiciele zasiadają w Sejmie RP oraz w organach stanowiących samorządu terytorialnego; przedstawia cele działania partii politycznych oraz wykazuje, że konkurują one w życiu publicznym; znajduje informacje na temat działań wybranej partii (jej struktur regionalnych lub centralnych);
- 5) wyjaśnia zasadę republikańskiej formy rządu; przedstawia sposób wyboru i podstawowe kompetencje Prezydenta RP; znajduje informacje o życiorysie politycznym osób pełniących ten urząd, które wybrano w wyborach powszechnych, oraz o działaniach urzędującego Prezydenta RP;
- 6) wyjaśnia zasadę państwa prawa, w tym zasady niezależności sądów i niezawisłości sędziów; wyjaśnia podział na sądy powszechne i administracyjne oraz zasadę dwuinstancyjności postępowania sądowego; przedstawia, w jakich sprawach orzeka sąd rejonowy;
- 7) wyjaśnia zasadę konstytucjonalizmu; podaje szczególne cechy konstytucji; znajduje w *Konstytucji RP* przepisy dotyczące wskazanej kwestii; podaje kompetencje Trybunału Konstytucyjnego RP;
- 8) wyjaśnia zasadę trójpodziału władzy; objaśnia konieczność poparcia większości sejmowej dla Rady Ministrów RP (bądź jej działań); przedstawia podstawowe kompetencje Rady Ministrów RP; podaje imiona i nazwiska urzędujących prezesa i wiceprezesów Rady Ministrów RP; wykazuje, że decyzje podejmowane w wybranym ministerstwie mają wpływ na życie jego rodziny.

12. Sprawy międzynarodowe. Zdający:

- 1) wymienia cele i przejawy działania Organizacji Narodów Zjednoczonych i Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego;
- 2) wymienia cele działania Unii Europejskiej; znajduje informacje o życiorysie politycznym Ojców Europy oraz obywateli polskich pełniących ważne funkcje w instytucjach unijnych;
- 3) przedstawia podstawowe korzyści związane z obecnością Polski w Unii Europejskiej dla pracowników i osób podróżujących; znajduje informacje o wykorzystaniu funduszy unijnych w swojej gminie lub swoim regionie;
- 4) przedstawia działalność Polski w ONZ, UE i NATO;
- 5) formułuje sądy w sprawach wybranych problemów społecznych współczesnego świata; rozważa propozycje działań w kierunku poprawy warunków życia innych ludzi na świecie.

CHARAKTERYSTYKA ARKUSZA EGZAMINACYJNEGO

Arkusz egzaminacyjny z wiedzy o społeczeństwie składa się z zadań z zakresu wiedzy i rozumienia, wykorzystania i tworzenia informacji, rozumienia siebie oraz rozpoznawania i rozwiązywania problemów oraz komunikowania i współdziałania.

Arkusz zawiera zadania w formie zamkniętej (np. wyboru wielokrotnego, prawda/fałsz, na dobieranie) oraz otwartej, wymagającej od zdającego stworzenia wypowiedzi (np. zbudowania argumentów, uzasadnienia stwierdzenia, nazwania postaci, organizacji, itp., opisanie lub oceny zjawiska z życia społecznego, w tym publicznego, itp.).

Zadania zamieszczone w arkuszu egzaminacyjnym odnoszą się do różnorodnych materiałów źródłowych. Obudowę zadań stanowią mogą: teksty normatywne (np. źródła prawa powszechnie obowiązującego w Polsce: Konstytucja RP, ustawy, ratyfikowane umowy międzynarodowe, rozporządzenia oraz akty prawa miejscowego), teksty narracyjne (np. opracowania popularnonaukowe, teksty publicystyczne), źródła ikonograficzne (np. mapy, schematy, zdjęcia, plakaty, rysunki satyryczne), źródła statystyczne (np. tabele, wykresy, diagramy).

W arkuszu egzaminacyjnym obok numeru każdego zadania podana jest maksymalna liczba punktów, którą można uzyskać za jego poprawne rozwiązanie.

PRZYKŁADOWY ARKUSZ EGZAMINACYJNY

Przykładowy arkusz egzaminacyjny zawiera instrukcję dla zdającego oraz zestaw zadań egzaminacyjnych. Przykładowe rozwiązania zadań zamieszczonych w arkuszu znajdują się na końcu tej części informatora.

Arkusz zawiera informacje prawnie chronione do momentu rozpoczęcia egzaminu.

Układ graficzny
© CKE 2013

PESEL (wpisuje zdający)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

PWO–A1–193

EGZAMIN EKSTERNISTYCZNY Z WIEDZY O SPOŁECZEŃSTWIE

SZKOŁA PODSTAWOWA

Czas pracy: 120 minut

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 15 stron (zadania 1–27). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Rozwiązania zadań zamieść w miejscu na to przeznaczonym.
3. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
4. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
5. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.
6. Na karcie punktowania wpisz swój PESEL. Zamaluj pola odpowiadające cyfrom numeru PESEL. Błędne zaznaczenie otocz kółkiem i zaznacz właściwe. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.
7. Pamiętaj, że w przypadku stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań egzaminacyjnych lub zakłócania prawidłowego przebiegu egzaminu w sposób utrudniający pracę pozostałym osobom zdającym, przewodniczący zespołu nadzorującego przerywa i unieważnia egzamin eksternistyczny.

Życzymy powodzenia!

Za rozwiązanie wszystkich zadań można otrzymać łącznie 40 punktów.

Zadanie 1. (0–1)

O grupowym podejmowaniu decyzji

Celem tej techniki jest powstanie dużej liczby różnorodnych pomysłów w krótkim czasie. Cel ten osiągamy, koncentrując się wyłącznie na tworzeniu pomysłów w swobodnej, pozbawionej pośpiechu, atmosferze. Każdy z obecnych, nie wyłączając lidera, „produkuje pomysły”. Uczestnicy powstrzymują się od ocen pomysłów zaprezentowanych przez innych, co więcej – zachęca się ich do zmieniania i rozwijania pomysłów innych, a także do formułowania nowych pomysłów, które zostały zainspirowane przez poprzednie. Później pomysły te są oceniane, a w wyniku tej oceny nierealne – eliminowane, a najlepsze – akceptowane i wdrażane.

Na podstawie: M. Stevens, *Rozwiązywanie problemów*, Warszawa 2000, s. 91–154.

Na podstawie tekstu oceń, czy poniższe informacje są prawdziwe. Zaznacz P, jeśli informacja jest prawdziwa, albo F – jeśli jest fałszywa.

1.	Tekst dotyczy techniki grupowego rozwiązywania problemów, jaką jest burza mózgów.	P	F
2.	Wykorzystanie opisanej techniki pozwala zrealizować wszystkie pomysły zaproponowane przez grupę uczestników.	P	F

Zadanie 2. (0–2)

O rozwiązywaniu konfliktów

Jeśli strony wyrażają gotowość spotkania ze sobą twarzą w twarz, dochodzi do sesji wspólnej stron przy udziale osoby trzeciej. Jeśli któraś ze stron z ważnego dla niej powodu nie wyraża zgody na spotkanie bezpośrednio z drugą stroną, jednakże dąży do porozumienia, wtedy osoba trzecia spotyka się oddzielnie z każdą ze stron, będąc pośrednikiem w przekazywaniu ich punktu widzenia i oczekiwań. Porozumienie zostaje osiągnięte w wyniku wzajemnych ustępstw i wypracowane przez strony w obecności osoby trzeciej. Jest akceptowalne dla obu stron konfliktu.

Na podstawie: [...].org.pl

Uzupełnij zdanie. Odpowiedzi wybierz spośród podanych.

kompromis, arbitraż, mediacja

Opisany sposób rozwiązywania konfliktów to 2.1., natomiast porozumienie, które osiąga się w jego wyniku, to 2.2.

Zadanie 3. (0–1)

O budżecie rodzinnym

Miesięczny dochód rodziny Kowalskich wynosi 3000 zł. Rodzina nie ma oszczędności. Opłaty mieszkaniowe wynoszą 1000 zł. Koszty utrzymania internetu i telefonów stanowią kwotę 350 zł miesięcznie. Zakupy żywności dla rodziny wynoszą miesięcznie 1500 zł. Na dojazdy do pracy i szkoły rodzina wydaje 200 zł miesięcznie. Raz w miesiącu rodzina wybiera się do kina i wydaje na ten cel 150 zł. Raz w miesiącu pani Kowalska wydaje 100 zł na usługi kosmetyczki. Jedno z dzieci państwa Kowalskich uczęszcza raz w tygodniu na prywatne lekcje języka niemieckiego. Koszt jednej lekcji wynosi 50 zł.

Opracowanie własne.

Na podstawie tekstu źródłowego oceń, czy poniższe informacje są prawdziwe. Zaznacz P, jeśli informacja jest prawdziwa, albo F – jeśli jest fałszywa.

1.	Kwota wydawana przez rodzinę Kowalskich na utrzymanie mieszkania stanowi mniej niż połowę uzyskiwanego dochodu.	P	F
2.	Comiesięczne wydatki powodują deficyt w budżecie rodzinnym państwa Kowalskich.	P	F

Zadanie 4. (0–3)

Przepisy prawne dotyczące systemu oświaty

Art. 15.2. Obowiązek szkolny dziecka rozpoczyna się z początkiem roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 7 lat, oraz trwa do ukończenia gimnazjum, nie dłużej jednak niż do ukończenia 18. roku życia.

Art. 39.2. Dyrektor szkoły lub placówki może, w drodze decyzji, skreślić ucznia z listy uczniów w przypadkach określonych w statucie szkoły lub placówki. Skreślenie następuje na podstawie uchwały rady pedagogicznej, po zasięgnięciu opinii samorządu uczniowskiego.

2a. Przepis ust. 2 nie dotyczy ucznia objętego obowiązkiem szkolnym. [...]

Źródło: Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, Dz.U. 1991, nr 95, poz. 425, z późn. zm. (stan prawny na 31 sierpnia 2017 r.).

Opis sytuacji

Jan, niepełnoletni uczeń szkoły podstawowej, rozpylił w pracowni matematycznej gaz łzawiący. W zaistniałej sytuacji rada pedagogiczna, po zasięgnięciu opinii samorządu uczniowskiego, podjęła uchwałę o skreśleniu Jana z listy uczniów szkoły.

Rozstrzygnij, czy dyrektor szkoły postąpi zgodnie z prawem, jeżeli podejmie decyzję o skreśleniu Jana z listy uczniów. Odpowiedź uzasadnij, odnosząc się do przytoczonych przepisów prawnych.

Rozstrzygnięcie –

Uzasadnienie –

.....
.....

Zadanie 5. (0–2)

O szkolnictwie zawodowym

1. W zeszłym roku dwie trzecie nowych miejsc pracy powstało w branżach zatrudniających osoby z przygotowaniem zawodowym.
2. Ukończenie szkoły zawodowej lub technikum jest więc bardzo dobrym wstępem do kariery.
3. Osoby z wykształceniem zawodowym zaczynają pracę w wieku 20 lat, a na emeryturę odchodzą według dzisiejszych przepisów po 47 latach.
4. Zakładamy, że w tym czasie najprawdopodobniej zmienią pracę kilkakrotnie, a zawody, które wykonywali, mocno się przekształcą.
5. Zmienia się społeczny wizerunek „zawodowców” jako osób umorusanych w smarach, posługujących się głównie prostymi narzędziami.

Na podstawie: Bartosz Sendrowicz, *Zawód to nie wszystko*, wyborcza.pl

Spośród podanych zdań wybierz dwa zawierające wyłącznie fakty. Podaj numery, którymi je oznaczono.

Zdanie i

Zadanie 6. (0–1)

O jednej z organizacji

Międzynarodowa organizacja humanitarna i rozwojowa prowadząca działania na rzecz dzieci. Robi wszystko, by żyło im się lepiej – od szczepień, przez budowę szkół, po natychmiastową pomoc w sytuacji klęski humanitarnej – bo uważa, że każde dziecko, niezależnie od miejsca urodzenia, koloru skóry czy religii, ma prawo do zdrowego i bezpiecznego dzieciństwa.

Na podstawie: www.unicef.pl; d2drhpw56bvoc4.cloudfront.net; *Dzieci w Polsce. Dane, liczby, statystyki*, UNICEF, Warszawa 2013.

Podaj pełną polską nazwę organizacji, której dotyczą materiały źródłowe.

.....
.....

Zadanie 7. (0–2)

Z biografii Bronisława Geremka

1. Urodził się w 1932 roku w Warszawie w rodzinie żydowskiej.
2. W 1940 roku trafił wraz z rodzicami i bratem do getta warszawskiego, skąd uciekł w 1942 roku. Następnie ukrywał się w Warszawie.
3. W 1954 roku ukończył studia na Wydziale Historycznym UW. W 1960 roku uzyskał doktorat. W 1989 roku został mianowany profesorem.
4. W sierpniu 1980 roku został jednym z głównych ekspertów NSZZ „Solidarność”. Internowany po wprowadzeniu stanu wojennego.
5. W latach 1989–2001 był posłem na Sejm RP, a w latach 1997–2000 – Ministrem Spraw Zagranicznych. Od 2004 roku do śmierci w 2008 roku był posłem Parlamentu Europejskiego.

Na podstawie: Waldemar Piasecki, *Mój wielki brat*, „Przeгляд”, 21.07.2008 r.; www.geremek.pl

Na podstawie przedstawionego tekstu uzupełnij tabelę – w każdym wierszu wpisz numer informacji (1–5) świadczącej o rodzaju dyskryminacji, której doświadczył Bronisław Geremek.

	Rodzaj dyskryminacji	Numer informacji
A.	ze względu na poglądy i działalność polityczną	
B.	ze względu na pochodzenie etniczne	

Zadanie 8. (0–2)

Fotografia *Pod gmachem Sejmu RP*

Źródło: www.solidarnosc.org.pl

8.1. Podaj nazwę wolności człowieka, dzięki której mogły się odbyć wydarzenia przedstawione na fotografii.

.....

8.2. Wyjaśnij problem, do którego odnosiły się hasła umieszczone na pierwszym planie fotografii.

.....
.....
.....

Zadanie 9. (0–2)

O postępowaniu w sprawach nieletnich

Art. 1. § 1. Przepisy ustawy stosuje się w zakresie:

- 1) zapobiegania i zwalczania demoralizacji – w stosunku do osób, które nie ukończyły lat 18;
- 2) postępowania w sprawach o czyny karalne – w stosunku do osób, które dopuściły się takiego czynu po ukończeniu lat 13, ale nie ukończyły lat 17; [...]

Art. 10. Sąd rodzinny może orzec umieszczenie w zakładzie poprawczym nieletniego, który dopuścił się czynu karnego [...], jeżeli przemawiają za tym wysoki stopień demoralizacji nieletniego oraz okoliczności i charakter czynu, zwłaszcza gdy inne środki wychowawcze okazały się nieskuteczne lub nie roszą resocjalizacji nieletniego.

Źródło: *Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich*, Dz.U. 1982, nr 35, poz. 228, z późn. zm. (stan prawny na 31 sierpnia 2017 r.).

Wymień dwie przesłanki umieszczenia nieletniego w zakładzie poprawczym.

-
-

Zadanie 10. (0–1)

O zakresie zadań wykonywanych przez wydział spraw obywatelskich urzędu gminy

1. Prowadzenie ewidencji ludności i wydawanie dowodów osobistych [...].
2. Prowadzenie postępowań administracyjnych w zakresie ewidencji ludności [...].
3. Współpraca z jednostkami organizacyjnymi urzędu w zakresie działania wydziału.
4. Przygotowywanie planów budżetowych w zakresie działania wydziału.

Źródło: piaseczno.eu

Zaznacz poprawne dokończenie zdania.

W przedstawionym wydziale urzędu gminy nie można

- A. zarejestrować noworodka.
- B. zarejestrować pobytu stałego i czasowego.
- C. złożyć wniosku o wydanie dowodu osobistego.
- D. złożyć wniosku o przydział lokalu z zasobów mieszkaniowych gminy.

Zadanie 11. (0–1)

Gotowość do poświęceń w celu znalezienia pracy lub zmiany na lepszą – wyniki badania opinii społecznej

Czy, aby dostać pracę, był(a)by Pan(i) skłonny(a):	Odpowiedzi twierdzące (w procentach)	
	2009	2013
wykorzystać swój wolny czas na zwiększanie kwalifikacji?	61	72
przekwalifikować się, nauczyć nowego zawodu?	60	71
dojeżdżać do innej miejscowości?	53	61
pracować przez pewien czas bez wynagrodzenia?	27	33
wyjechać za granicę?	26	32
przeprowadzić się do innej miejscowości?	28	31

Na podstawie: *Mobilność i elastyczność zawodowa Polaków*, Komunikat z badań CBOS BS/11/2013.

Na podstawie danych z tabeli oceń, czy poniższe informacje są prawdziwe. Zaznacz P, jeśli informacja jest prawdziwa, albo F – jeśli jest fałszywa.

1.	Odsetek ankietowanych, którzy aby dostać pracę, byliby skłonni pracować bez wynagrodzenia, wzrósł w latach 2009–2013 o 6 procent.	P	F
2.	W porównaniu do 2009 roku w 2013 roku wzrosła skłonność ankietowanych do poświęceń w związku z poszukiwaniem pracy.	P	F

Zadanie 12. (0–1)

Przepisy prawne dotyczące organów władzy publicznej w województwie

Przepis A. [...] jest organem stanowiącym i kontrolnym województwa.

Przepis B. [...] organizuje pracę zarządu województwa i [...] kieruje bieżącymi sprawami województwa oraz reprezentuje województwo na zewnątrz.

Źródło: *Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa*, Dz.U. 1998, nr 91, poz. 576, z późn. zm. (stan prawny na 31 sierpnia 2017 r.).

Do każdego przepisu prawnego dotyczącego organu władzy samorządowej w województwie dopisz nazwę tego organu.

Przepis A –

Przepis B –

Zadanie 13. (0–1)

Fragment wniosku urzędowego

<p>21. ADNOTACJE URZĘDOWE</p> <p>☐ Paszport ☐ Paszport tymczasowy wydać:</p> <p>Seria nr</p> <p>..... (data wydania) (data ważności)</p> <p>..... (podpis i pieczęć organu paszportowego)</p> <hr/> <p>22. Paszport/paszport tymczasowy serii nr</p> <p>wydany przez</p> <p>ważny do dnia anulowano</p> <p>z powodu i pozostawiono wnioskodawcy.</p> <p>..... (data i podpis osoby odbierającej anulowany dokument)</p> <hr/> <p>23. ODBIÓR PASZPORTU ALBO PASZPORTU TYMCZASOWEGO</p> <p>..... (podpis i stanowisko służbowe wydającego dokument)</p> <p>..... (data i podpis osoby odbierającej dokument)</p>	<p style="text-align: center;">WNIOSEK O WYDANIE PASZPORTU ALBO PASZPORTU TYMCZASOWEGO*)</p> <p>1. (nazwisko)</p> <p>..... (nazwisko rodowe i inne w przypadku zmiany)</p> <p>2. (imiona)</p> <p>3. (imiona rodziców, nazwisko rodowe matki)</p> <p>4. (data i miejsce urodzenia)</p> <p>5. (obywatelstwo)</p> <p>6. (dokładny adres miejsca stałego pobytu, województwo, nr telefonu)</p> <p>7. (poprzednie miejsca stałego pobytu)**)</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>8. <table border="1" style="display: inline-table; border-collapse: collapse; text-align: center; width: 100px; height: 20px;"> <tr> <td style="width: 12.5px; height: 20px;"></td> <td style="width: 12.5px; height: 20px;"></td> <td style="width: 12.5px; height: 20px;"></td> <td style="width: 12.5px; height: 20px;"></td> <td style="width: 12.5px; height: 20px;"></td> <td style="width: 12.5px; height: 20px;"></td> <td style="width: 12.5px; height: 20px;"></td> <td style="width: 12.5px; height: 20px;"></td> <td style="width: 12.5px; height: 20px;"></td> <td style="width: 12.5px; height: 20px;"></td> <td style="width: 12.5px; height: 20px;"></td> <td style="width: 12.5px; height: 20px;"></td> <td style="width: 12.5px; height: 20px;"></td> <td style="width: 12.5px; height: 20px;"></td> <td style="width: 12.5px; height: 20px;"></td> <td style="width: 12.5px; height: 20px;"></td> <td style="width: 12.5px; height: 20px;"></td> <td style="width: 12.5px; height: 20px;"></td> <td style="width: 12.5px; height: 20px;"></td> <td style="width: 12.5px; height: 20px;"></td> </tr> </table> (nr PESEL)</p>																				

Na podstawie: [www.bialystok.\[...\].gov.pl](http://www.bialystok.[...].gov.pl)

Na podstawie fragmentu wniosku oceń, czy poniższe informacje są prawdziwe. Zaznacz P, jeśli informacja jest prawdziwa, albo F – jeśli jest fałszywa.

1.	Przedstawiony wniosek składa się w Polsce w urzędzie wojewódzkim lub w jego delegaturze.	P	F
2.	W pozycji 8. należy wpisać swój numer w Powszechnym Elektronicznym Systemie Ewidencji Ludności.	P	F

Zadanie 14. (0–2)

Przepisy prawne dotyczące obywatelstwa polskiego

Art. 14.1. Małoletni nabywa obywatelstwo polskie przez urodzenie, w przypadku gdy [...] co najmniej jedno z rodziców jest obywatelem polskim [...].

Art. 15. 1. Małoletni nabywa obywatelstwo polskie, gdy został znaleziony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a jego rodzice są nieznani.

Art. 18. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej może nadać cudzoziemcowi obywatelstwo polskie.

Źródło: *Ustawa z dnia 2 kwietnia 2009 r. o obywatelstwie polskim*, Dz.U. 2012, poz. 161, z późn.zm. (stan prawny na 31 sierpnia 2017 r.).

Do każdej podanej zasady nabywania obywatelstwa polskiego z mocy prawa przyporządkuj numer artykułu przytoczonej ustawy, w którym ta zasada została unormowana.

Zasada prawa krwi – art.

Zasada prawa ziemi – art.

Zadanie 15. (0–2)

O mniejszościach narodowych w Polsce

Opis A. To najliczniejsza mniejszość narodowa zamieszkująca Polskę. Na terenie 19 gmin województwa opolskiego i 3 gmin województwa śląskiego przedstawiciele tej mniejszości stanowią ponad 20% mieszkańców. Mniejszość ta reprezentowana jest w Sejmie VIII kadencji przez jednego posła.

Opis B. To mniejszość narodowa, stanowiąca ponad 38 tysięcy obywateli polskich, pierwotnie zamieszkiwała tereny południowo-wschodniej Polski. W wyniku tzw. akcji „Wisła” została przesiedlona na tereny północnej i zachodniej Polski, gdzie obecnie znajdują się jej największe skupiska.

Na podstawie: mniejszosci.narodowe.mac.gov.pl

Do każdego opisu dopisz nazwę właściwej mniejszości narodowej.

Opis A –

Opis B –

Zadanie 16. (0–1)

O organizacji pozarządowej

Nasza organizacja jest organizacją pozarządową [...]. Naszą misją jest uczynić świat lepszym przez zmniejszenie cierpienia i promowanie wartości humanitarnych. Realizujemy ją poprzez udzielanie pomocy humanitarnej, rozwojowej oraz prowadzenie edukacji społeczeństwa. Nasze działania prowadzimy w miejscach, gdzie wystąpiły konflikt zbrojny lub katastrofa naturalna. Praca każdego z nas przyczynia się do ratowania życia ludzi. To zobowiązuje nas do rozwijania się i podnoszenia jakości naszej pomocy.

Źródła: www.podrozebezbgranice.pl; www.wiadomosci.gazeta.pl

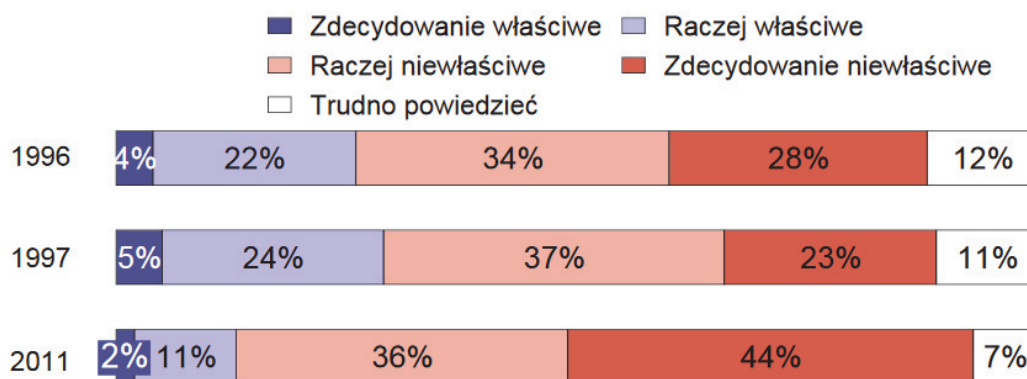
Zaznacz prawidłowe dokończenie zdania.

Organizacja pozarządowa, której dotyczą materiały źródłowe, to

- A. Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy.
- B. Związek Harcerstwa Polskiego.
- C. Polska Akcja Humanitarna.
- D. Polski Czerwony Krzyż.

Zadanie 17. (0–1)

Wyniki badania opinii społecznej – odpowiedzi na pytanie: *Czy Pana(i) zdaniem robienie reklam skierowanych specjalnie do dzieci jest właściwe, czy też niewłaściwe?* (wykres)

Źródło: *Nudzą, drażnią, dezinformują – Polacy o reklamach*, Komunikat z badań CBOS BS/16/2011.

Zaznacz informację zgodną z powyższym wykresem.

- A. Największy odsetek badanych deklarował pozytywne nastawienie do reklam specjalnie skierowanych do dzieci w 1996 roku.
- B. W 1997 roku negatywną ocenę reklam skierowanych specjalnie do dzieci deklarowało ponad 60% badanych.
- C. Największy odsetek badanych deklarował niechęć wobec reklam specjalnie skierowanych do dzieci w 2011 roku.
- D. W latach 1996–2011 nastąpił wśród badanych wzrost akceptacji dla reklam specjalnie skierowanych do dzieci.

Zadanie 18. (0–1)

Przepisy dotyczące zasad ustrojowych

Art. 10.2. Władzę ustawodawczą sprawują Sejm i Senat, władzę wykonawczą Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej i Rada Ministrów, a władzę sądowniczą sądy i trybunały.

Źródło: *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.*, Dz.U. 1997, nr 78, poz. 483, z późn. zm. (stan prawny na 31 sierpnia 2017 r.).

Podaj nazwę zasady ustrojowej unormowanej w przytoczonym przepisie prawnym.

.....

Zadanie 19. (0–3)

Loga wybranych organizacji politycznych, które uzyskały w wyniku wyborów do sejmu w 2015 roku ponadpięcioprocentowe poparcie wyborcze

Źródła: ruchkukiza.pl; www.lewicarazem.org; www.platforma.org; pis.org.pl; pl.wikipedia.org

Podaj pełne nazwy trzech partii politycznych, które uzyskały reprezentację w Sejmie RP w wyniku wyborów w 2015 roku. Wybierz spośród organizacji przywołanych w materiale źródłowym.

-
-
-

Zadanie 20. (0–1)

O wyborach prezydenckich w 2015 r.

10 maja wybraliśmy kandydatów, którzy zmierzą się ze sobą w drugiej turze. Andrzej Duda po przeliczeniu głosów ze wszystkich obwodów uzyskał poparcie 34,76 procent wyborców. Na drugim miejscu znalazł się obecny prezydent Bronisław Komorowski z rezultatem 33,77 procent. Trzecie miejsce przypadło Pawłowi Kukizowi, który uzyskał 20,80 procent wszystkich głosów.

Źródło: www.polskieradio.pl

Wyjaśnij, dlaczego w wyborach, których dotyczy tekst, doszło do drugiej tury.

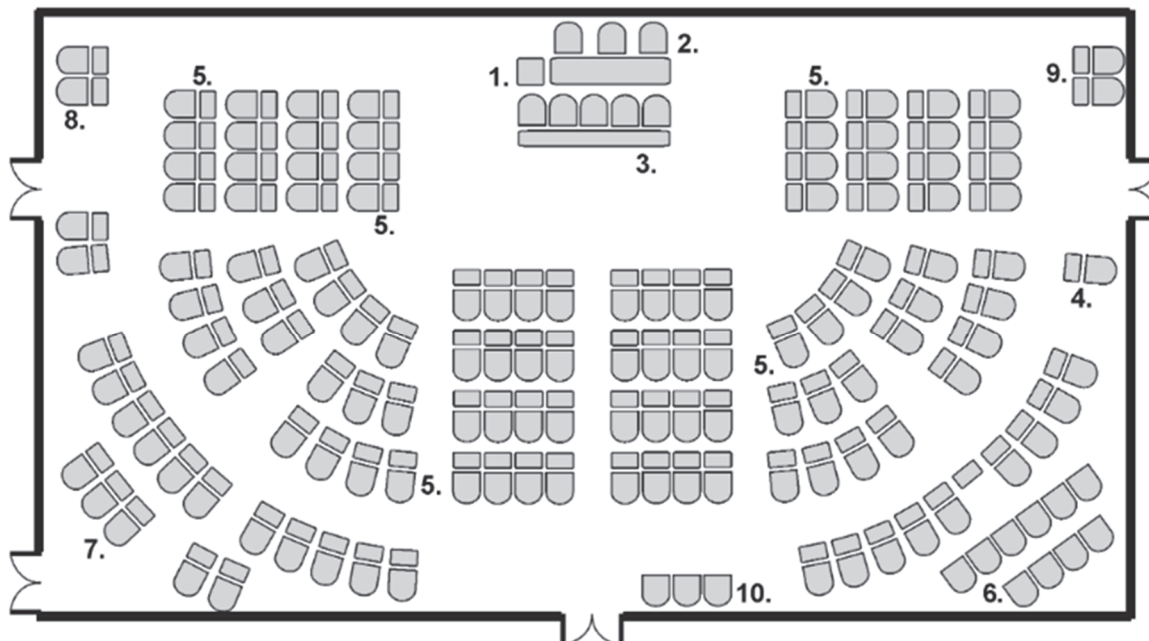
.....

.....

.....

Zadanie 21. (0–2)

Schemat sali posiedzeń

Plan sali posiedzeń

1. Mównica; 2. Prezydium; 3. Sekretariat obrad; 4. Fotel Prezydenta RP;
5. Fotele parlamentarzystów; 6. Miejsce dla rządu i zagranicznych gości;
7. Miejsce dla prasy i publiczności; 8. Biuro Legislacyjne; 9. Urzędnicy Kancelarii;
10. Miejsce dla Szefa Kancelarii oraz dyrektorów biur.

Na podstawie: [www.ie\[...\]gov.pl](http://www.ie[...]gov.pl)

Uzupełnij zdania – podaj nazwę organu władzy (A) i liczbę (B).

Na ilustracji przedstawiono salę posiedzeń (A) W skład tego organu wchodzi (B) parlamentarzystów.

Zadanie 22. (0–1)

Opisy kompetencji organów władzy centralnej w Polsce

Opis 1. Stoi na straży wolności i praw człowieka i obywatela określonych w Konstytucji.

Opis 2. Nadaje obywatelstwo polskie, ordery i odznaczenia, stosuje prawo łaski.

Opis 3. Prowadzi politykę wewnętrzną i zagraniczną, zapewnia wykonywanie ustaw.

Opis 4. Uchwala ustawy, może wyrazić ministrowi wotum nieufności.

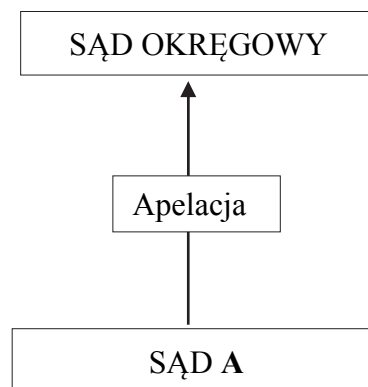
Źródło: *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.*, Dz.U. 1997, nr 78, poz. 483, z późn. zm. (stan prawny na 31 sierpnia 2017 r.).

Podaj numer opisu, w którym określono kompetencje Rady Ministrów RP.

Opis

Zadanie 23. (0–2)

Fragment struktury sądownictwa powszechnego i procedur procesowych w Polsce (schemat)

Opracowanie własne.

23.1. Podaj nazwy sądu powszechnego oznaczonego na schemacie literą A.

Sąd A –

23.2. Wyjaśnij, na czym polega zasada instancyjności sądów.

.....
.....
.....
.....

Zadanie 24. (0–1)

Cele i zasady organizacji międzynarodowej

1. Utrzymać międzynarodowy pokój i bezpieczeństwo [...]
2. Rozwijać pomiędzy narodami przyjazne stosunki oparte na poszanowaniu zasady równouprawnienia i samostanowienia narodów oraz stosować inne odpowiednie środki dla umocnienia powszechnego pokoju.
3. Rozwiązywać w drodze współpracy międzynarodowej problemy międzynarodowe o charakterze gospodarczym, społecznym, kulturalnym lub humanitarnym, jak również popierać prawa człowieka i zachęcać do poszanowania tych praw i podstawowych wolności dla wszystkich bez względu na różnice rasy, płci, języka lub wyznania.
4. Stanować ośrodek uzgadniania działalności narodów, zmierzającej do osiągnięcia tych wspólnych celów.

Źródło: [www.\[...\].org.pl](http://www.[...].org.pl)

Podaj pełną polską nazwę organizacji, której cele i zasady przedstawiono w tekście.

.....

Zadanie 25. (0–1)

Fragment strategii bezpieczeństwa narodowego Polski

Polska buduje swoją politykę obronną w powiązaniu z zasadą solidarności i lojalności sojuszniczej. Gotowość przyścia z pomocą każdemu członkowi Sojuszu wzmacnia potencjał odstraszenia, zapewniający bezpieczeństwo państw członkowskich. Polska musi być gotowa do reagowania na kryzysy, które mogą wywołać konflikty wymagające realizacji zadań obronnych w świetle artykułu V traktatu waszyngtońskiego.

Na podstawie: *Strategia bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2007, www.mon.gov.pl

Podaj nazwę organizacji międzynarodowej, której dotyczy tekst.

.....

Zadanie 26. (0–1)

O jednym z procesów globalnych (plakat)

Źródło: vrota.pl

Zaznacz poprawne dokończenie zdania.

Zamieszczony plakat ilustruje występujący we współczesnym świecie proces

- A. globalnego kryzysu gospodarczego.
- B. globalnej integracji politycznej.
- C. globalnego ocieplenia klimatu.
- D. globalizacji gospodarczej.

Zadanie 27. (0–1)

Z oficjalnej strony UE

Strefa [...] stanowi terytorium, na którym gwarantowany jest swobodny przepływ osób. Państwa sygnatariusze układu postanowiły znieść granice wewnętrzne na rzecz jednej granicy zewnętrznej. W tej sytuacji w kwestii wiz krótkoterminowych, wniosków azytowych i kontroli granicznych zastosowanie mają wspólne zasady i procedury.

Na podstawie: europa.eu

Zaznacz poprawne dokończenie zdania.

Strefa, której dotyczy tekst, to

- A. strefa euro.
- B. strefa Schengen.
- C. strefa wolnego handlu.
- D. strefa państw Unii Europejskiej.

BRUDNOPIS

PRZYKŁADOWE ROZWIĄZANIA ZADAŃ ZAMIESZCZONYCH W ARKUSZU EGZAMINACYJNYM

Nr zad.	Poprawne rozwiązanie zadania
1.	1. prawda 2. fałsz
2.	2.1. mediacja 2.2. kompromis
3.	1. prawda 2. prawda
4.	Rozstrzygnięcie: Nie. Uzasadnienie: w związku z tym, że Jan objęty jest realizacją obowiązku szkolnego (art. 15), spełnienie warunków do skreślenia z listy uczniów z art. 39.2. nie jest wystarczające, by decyzja dyrektora w tej sprawie była zgodna z prawem (co jest zapisane wprost w art. 39.2a). <i>* Uznaje się także inne uzasadnienia oddające powyższy sens.</i>
5.	1, 3
6.	Fundusz Narodów Zjednoczonych na Rzecz Dzieci
7.	A. 4 B. 2
8.	8.1. Jedno spośród: – prawo do zgromadzeń / wolność zgromadzeń – wolność słowa 8.2. Z tzw. umów śmieciowych (czyli umów z kodeksu cywilnego, a nie umów o pracę) nie były wówczas odprowadzane składki na ubezpieczenie społeczne.
9.	Dwa spośród: – nieletni jest w przedziale wiekowym między 13. a 17 rokiem życia i popełnił czyn karalny; – nieletni przejawia wysoki stopień demoralizacji; – zastosowanie innych środków wychowawczych wobec nieletniego nie daje gwarancji ich skuteczności.
10.	D. złożyć wniosku o przydział lokalu z zasobów mieszkaniowych gminy.
11.	1. fałsz 2. prawda
12.	A. sejmik województwa B. marszałek województwa
13.	1. prawda 2. prawda
14.	A. Art. 14.1. B. Art. 15.1.
15.	A. Niemcy B. Ukraińcy
16.	C. Polska Akcja Humanitarna.
17.	C. Największy odsetek badanych deklarował niechęć wobec reklam specjalnie skierowanych do dzieci w 2011 roku.
18.	(trój)podział władzy
19.	– Prawo i Sprawiedliwość – Platforma Obywatelska (RP) – Polskie Stronnictwo Ludowe

20.	W wyborach prezydenckich obowiązuje konieczność zdobycia ponad 50% ważnie oddanych głosów wyborców, a jeśli żaden z kandydatów takiej większości nie otrzymał, przeprowadza się drugą turę. <i>* Uznaje się i inne odpowiedzi oddające powyższy sens.</i>
21.	A. Senatu (RP) B. 100
22.	Opis 3.
23.	23.1. sąd rejonowy 23.2. Oznacza to, że osoba, która nie jest zadowolona z rozstrzygnięcia jej sprawy przez sąd, może odwołać się od tego orzeczenia (wyroku, postanowienia) do sądu wyższej instancji. <i>* Uznaje się także inne odpowiedzi oddające powyższy sens.</i>
24.	Organizacja Narodów Zjednoczonych
25.	Organizacja Paktu/Traktatu Północnoatlantyckiego
26.	D. globalizacji gospodarczej.
27.	B. strefa Schengen.